

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 10/2012 vp

Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden keh- yksistä vuosille 2013—2016

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä huhtikuuta 2012 lähettäessään valtioneuvoston selonteon valtiontalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2013—2016 (VNS 1/2012 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla päättänyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutesaan antaa lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Jyri Inha ja neuvotteleva virkamies Kirsti Vallinheimo, valtiovarainministeriö
- maatalousneuvos Esa Hiiva ja neuvotteleva virkamies Heikki Piiparinen, maa- ja metsätalousministeriö

- johtaja Ari Eini, Suomen metsäkeskus
- tutkimusjohtaja Taneli Kolström, Metsäntutkimuslaitos
- tutkuspäällikkö Johan Åberg, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toiminnanjohtaja Jonas Laxåback, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- metsäasioiden päällikkö Jouni Väkevä, Metsäteollisuus ry
- toimitusjohtaja Matti Peltola, Koneyrittäjien liitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- sosiaali- ja terveysministeriö
- Maatalousyrittäjien eläkelaitos MELA
- Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio
- Kauppapuutarhaliitto ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Maatalous

Valiokunta pitää tärkeänä maatalouden ja maa-seudun elinkeinojen kilpailukyvyn ja rakennekehityksen edistämistä. Maatalouspolitiikalla tulee tukea aktiivitulojen toiminnan kannattavuutta, viljelijöiden nousevaa tulokehitystä ja kotimaisiin raaka-aineisiin perustuvan elintarvike-

tuotannon säilyttämistä nykytasolla. Tärkeää on kehittää perheviljelmiin perustuvaa maataloutta siten, että tavoitteena on sen tuottavuuden nostaminen ja kilpailukyvyn parantaminen.

Selonteossa on todettu, että EU:n yhteinen maatalouspolitiikka ja kalastuspolitiikka sekä EU:n maaseutu- ja kalatalouden rakenneohjelmat uudistetaan vuodesta 2014 lukien. Näistä uudistuksista mahdollisesti aiheutuvia muutok-

sia ei ole ennakoitu nyt hyväksytyjen kehysten mitoituksessa. Uudistusten valmistelussa lähdetään kehysten mukaisesta kansallisen rahoituksen yhteismäärästä ja EU-rahoituksen mahdollisimman suuresta määrästä. EU-rahoituksen osalta tilanne selkeytyy vuonna 2013 EU:n lainsäädäntömuutosten ja unionin uuden ohjelmakauden rahoituskehysten täsmentyessä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maatalous on siirtynyt nopeasti vuosien 2006—2007 kohtuullisen hyvän kannattavuuden ja maataloustulon ajoista varsin alhaisen tulotason ja kannattavuuden vuosiin 2008—2011. Suunta ei ole kääntymässä vuonna 2011 tai aivan lähivuosina, ellei selvää käännettä ja voimakasta nousua maataloustuotteiden hinnoissa suhteessa panoshintoihin tapahdu. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä tätä ei ole pidetty todennäköisenä, koska energian ja siihen läheisesti liittyvien tuotantopanosten hinnat tulevat nousemaan, jos globaalitalous elpyy. Esim. viljan hinnan kesällä 2010 tapahtunutta nousua seurasi lannoitteiden hintojen nousu. OECD:n ja FAO:n maataloustuotemarkkinakatsausten jo muutamien vuosien ajan ennustama maataloustuotteiden reaalihintojen nousu vuoteen 2015 mennessä verrattuna vuosiin 2000—2005 ei ole vielä toteutunut.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on myös todettu, että viljan hinnan rajusta vaihtelusta on enemmän haittaa kuin hyötyä Suomen maataloudelle kokonaisuutena, elleivät maataloustuotteiden reaali hinnat kautta linjan samalla nouse. Korkea viljan hinta ja sen suuret vaihtelut lisäävät epävarmuutta ja kustannuksia kotieläintiloilla, erityisesti sika- ja siipikarjasektoreilla. Tämä on haitallista kotieläintaloudelle, jossa on edelleen investointitarpeita myös sika- ja siipikarjataloudessa muutamien hiljaisempien vuosien jälkeen. Suurin investointitarve on kuitenkin lypsykarjataloudessa, jossa paitsi viljelijöiden ikärakenteen myös rakennuskannan iän vuoksi monilla tiloilla on tehtävä päätöksiä tuotannon jatkamisesta tai lopettamisesta. Jatkossa lähes kaikki lypsykarjatalouden investoinnit tehdään suuriin yli 50 lypsylehmän navetoihin, joiden osuuden arvioidaan nousevan noin 60

prosenttiin lypsylehmistä vuoteen 2020 mennessä. Hintojen epävarmuus korostaa investointituen merkitystä varsinkin suurissa sikatalouden ja nautakarjatalouden investointipäätöksissä.

Hallitusohjelman mukaan maatalouden rakennetuen riittävyys turvataan. Selonteosta käy ilmi, että hallitusohjelman edellyttämä Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) toimivuutta, rakennetta ja asemaa koskeva arviointi tehdään vuonna 2012. Kehykseen ei sisälly siirtoa Maatilatalouden kehittämisrahastoon. Maa-seutuelinkeinotoiminnan korkotukeen kohdistuu asteittain kasvava lisäsäästö, joka on 12 miljoonaa euroa vuonna 2016.

Valiokunta toteaa, että maatalouden rakennkehitys parantaa erityisesti työn tuottavuutta, mutta kannattavuus ja maataloustulo paranevat investoineella tilalla vasta viiveellä. On tärkeää, että rakennetukien jatkuvuus ratkaistaan mahdollisimman pikaisesti. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että esimerkiksi maidontuotannon vähentyminen ei ole kokonaan pysähtynyt vuonna 2011 siitä huolimatta, että investointeja tilojen laajennuksiin tehdään jatkuvasti ja yksittäisten investointihankkeiden koko on jatkuvasti kasvanut. Valiokunnalle toimitetun selvityksen mukaan tähän on syynä suuri luopujien (mukana myös keskisuuria 30—40 lehmän tiloja) määrä, noin 7 prosenttia vuodessa (tilamäärä puolittuu 10 vuodessa 6,7 prosentin vuotuisella vähenemisnopeudella).

Valiokunta toteaa, että maatalouden tulotason ylläpitäminen on vaikeaa tilanteessa, jossa maatalouden tuottavuutta ja rakennetta tulisi kehittää, samaan aikaan kun tuotantopanosten hinnat pysyvät korkeina ja maataloudelle on asetettu vaativia ympäristötavoitteita vesistö- ja kasvi-huonekaasupäästöjen vähentämisessä ja biodiversiteetin hoidossa. Tarvitaan myönteistä kehitystä maatalouden rakenteeseen ja maatilojen tuotto-kustannussuhteeseen sekä maataloustuotteiden hintojen nousua kuin myös maatalouden kilpailukyvyn parantumista, jotta tukien osuus maatalouden kokonaistuotoista voi alentua. Jotta pitkällä aikavälillä myönteinen rakennkehitys maataloudessa jatkuisi eikä tulotaso heikkenisi, tarvitaan maatalouden tukiin myös vakaut-

ta ja pitkäjänteisyyttä. Alkutuotannon asemaa elintarvikeketjussa on parannettava edistämällä tuotteiden pääsyä jakeluun ja kauppaan jalostuksen ja kaupan määräävää roolia samalla uudelleen arvioiden. Tavoitteena tulee olla markkinoiden nykyistä tasapainoisempi toiminta alkutuotannon kannalta. Erittäin tärkeää on myös, että maataloustuotteiden vienninedistämistoimia tehostetaan.

Valiokunta tuo esiin, että leikkaukset kansallisiin tukiin ovat ongelmallisia kotieläintiloille, joiden kannattavuus on heikentynyt merkittävästi viimeisten 2—3 vuoden aikana. Näiden keskeisten, arvonnaisaa koko ruokaketjuun tuottavien tilojen kannalta olisi parempi, jos leikkausten pääpaino olisi selvemmin peltoalalle maksettavissa tuissa, joita ei ole kohdennettu eri kasveille tai tuotantosuunnille. Leikkaukset ympäristötukiin, satovahinkokorvauksiin ja luopumistukiin eivät aiheuta vastaavassa määrin tuotantomäärien vähenemistä, mutta vaikuttavat lähinnä tulotasoon. Säästötavoitteiden saavuttamiseksi tulee ennen kaikkea maatalouden hallinnoinnista aiheutuvia kustannuksia karsia.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että hallitus seuraa nuorten viljelijöiden tilojen ja aktiivitulojen kannattavuuden kehitystä kaikilla tuotannonaloilla ja ryhtyy tarvittaessa toimiin toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Maataloudelle maksettavan tuen tulee kohdentua niin, että se edistää sekä kilpailukykyä että maataloudelle asetettuja muita tavoitteita. Näihin tavoitteisiin pääseminen edellyttää vahvaa asiantuntemusta, jolla on keskeinen asema politiikkaohjelmien ja -toimenpiteiden valmistelussa. Asetelma on haasteellinen myös maa- ja elintarviketalouden tutkimukselle, jonka on tuotettava integroitu kokonaisnäkemys politiikkaohjauksen vaikutuksista eri tavoitteisiin lähtien tilatason mahdollisuuksista ja mukaan lukien markkinoiden kehitys. Pitkäjänteiset tutkimusrahoitusrakenteet luovat vahvaa asiantuntijaosaamista maatalouspolitiikan, maatalouden ja laajemmin maaseudun kehittämisen eri osaluueille. Valiokunta pitää tärkeänä, että tutkimustoimintaan osoitetaan riittävä rahoitus ja että

maaseudulle tarpeelliset koulutus- ja neuvontapalvelut turvataan.

Valiokunta pitää tärkeänä, että maatalouden lomitussjärjestelmän säästötavoite toteutetaan toimenpiteillä, jotka parantavat lomitussjärjestelmän sisäistä kustannustehokkuutta ja edistävät lomitusspalvelujen tarkoituksenmukaista käyttöä. Lomitusspalvelujen keskeistä roolia maatalousyrittäjien työhyvinvoinnin tukemisessa ei saa vaarantaa.

Metsätalous

Valiokunta toteaa, että viime vuonna annetussa kehyspääatöksessä metsätalouteen kohdistui hallitusohjelman mukaisia säästöjä 24—26 miljoonaa euroa/vuosi. Nyt kehyspääatös lisää metsätalouden säästöjä lähes 6 miljoonaa euroa/vuosi kehyskauden loppuun mennessä. Kehyspääatöksissä metsätalouteen kohdistetut säästöt, yhteensä noin 30 miljoonaa euroa/vuosi, vähentävät metsätalouden vuotuista budjettirahoitusta noin 15 prosentilla aikaisemmasta tasosta (TA 2011: 193,9 miljoonaa euroa). Suurimmat säästöt kohdistuvat puuntuotannon kestävyys turvaamiseen tarkoitettuun tukeen (Kemera-tuki), pienpuun energiatukeen (Petu) ja metsäluonnon hoidon edistämisen tukirahoitukseen.

Selonteosta käy ilmi, että metsiin perustuvien elinkeinojen kilpailukykyyn ja kannattavuuden parantamista jatketaan Kansallisen metsäohjelman uusilla linjauksilla ja toimenpiteillä. Hallitusohjelmassa sovittujen menosäästöjen vuoksi valtion vuotuinen tukirahoitus vähenee vaalikauden kehyspääatöksen mukaisesti yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöihin 10 miljoonalla eurolla, pienpuun energiakäytön edistämiseen 9 miljoonalla eurolla ja metsäluonnon hoidon edistämiseen 5 miljoonalla eurolla kehyskauden loppuun mennessä. Yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöihin kohdistetaan 3 miljoonan euron, metsäluonnon hoidon edistämiseen 1 miljoonan euron ja Suomen metsäkeskukselle 1 miljoonan euron säästö kehyskauden loppuun mennessä. Määrärahojen niukentuessa tukijärjestelmien vaikuttavuuden ylläpito edellyttää tuettavien töiden, tukiehtojen ja tukitasojen tarkistamista.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että Kemera-tuen osalta säästöt edellyttävät muutoksia tukijärjestelmään; tuettavia työläjejä joudutaan rajaamaan nykyisestä ja tukitasoja tarkistamaan. Säästöt myös tarkoittavat sitä, että Kansallisessa metsäohjelmassa yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöille asetettuja työmäärätavoitteita ei tulla saavuttamaan.

Kun metsätalouden määrärahat ovat jo viime vuosien valtion talousarvioissa olleet riittämättömiä ja ovat sitä tänäkin vuonna, valiokunta kiinnittää huomiota määrärahavähennysten aiheuttamaan erittäin vaikeaan tilanteeseen. Metsätalous on pitkäjänteistä toimintaa, ja Suomen metsien nykyisen yli 100 miljoonan kuutiometrin kasvun perusteet on luotu vuosien 1960—1980 työllä.

Kansantalouden näkökulmasta ja maamme vientitulojen turvaamiseksi on perusteltua edistää kestävä metsätaloutta ja varmistaa tulevaisuuden puuntuotanto. Pitkällä tähtäimellä kotimaisen puun kysyntää kasvattavat tuotannon tehostamistoimet ja koneiden uusimiset käytössä olevilla puunjalostuslaitoksilla. Puuntuotannon tehostaminen parantaa myös metsätalouden kannattavuutta. Metsänhoitoon aktivoivat kannusteet aktivoivat myös hakkuumahdollisuuksien hyödyntämiseen ja puukauppaan.

Valiokunta toteaa, että nykyinen tilanne, jossa etenkin nuorten taimikoiden metsänhoidollinen tila ei ole tyydyttävällä tasolla ja vahva hirttikanta ohjaa uudistamista liian paljon kuuseen painottuvaksi, tulee näkymään muutamien kymmenien vuosien kuluttua markkinoille tulevan raaka-ainetarjonnan määrässä ja laadussa. Nykyisen metsätalouden tukijärjestelmän vaikuttavuus yhdessä niukentuneiden resurssien kanssa ei ole kyennyt pitämään metsiemme tilaa sillä tasolla kuin olisi toivottavaa. Valiokunta katsoo, että on aika tehdä metsätalouden tukijärjestelmän kokonaisuudistus. Vaikuttavuuden saamiseksi nuoren metsän hoidon tukea tulee suunnata siten, että pääosa työstä suuntautuu taimikonhoitotöihin.

Valiokunta toteaa, että kestävällä metsätaloudella hillitään myös ilmastomuutosta ja paran-

netaan mahdollisuuksia uusiutuvan puuraaka-aineen ja energian käyttöön. Suomi on sitoutunut nostamaan uusiutuvien energialähteiden osuuden nykyisestä 28 prosentista 38 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä. Lisäystavoitteesta metsähakkeen osuus on yli puolet. Suunnitteilla on useita biojalostamohankkeita, jotka toteutessaan tulevat lisäämään puuraaka-aineen käyttöä merkittävästi.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Kemera- ja pienpuun energiatukiin kohdistetut säästöt vaikeuttavat edellä todettujen uusiutuvien energialähteiden kasvavien tavoitteiden saavuttamista. Kansallisen energia- ja ilmastostrategian tavoitteena on lisätä uusiutuvien energialähteiden käyttöä ja osuutta energian kulutuksesta. Pienpuusta ja nuorten metsien harvennuksesta kertyvän metsähakkeen energiakäytön lisäämisen tavoite on 13,5 miljoonaa m³ (nykytaso n. 7,5 miljoonaa m³). Tämä kehitys edellyttää pienpuun hankinnan tukea. Parhailleen käydään Euroopan komission kanssa keskusteluja pienpuun energiatukijärjestelmään tarvittavista muutoksista, jotta uusi tukijärjestelmä voitaisiin saattaa voimaan vuoden 2013 alusta lukien.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma (METSO-ohjelma) on ollut menestys. Metsänomistajat ovat ottaneet järjestelmän omakseen, ja niin pysyvän kuin määräaikaistenkin suojelun piiriin on tarjottu lukuisia määriä uusia luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä kohteita. Maa- ja metsätalousministeriön rahoittamat toimenpiteet kohdistuvat talousmetsiin ja ympäristöministeriön toimenpiteet suojelualueille. Kun lähes 90 prosenttia Suomen metsistä on talousmetsiä, talousmetsien käsittely on keskeisessä asemassa monimuotoisuuden turvaamisessa.

Metsäluonnon hoidon edistämiseen kohdistetut säästöt karsivat tuettavia kohteita. Säästön seurauksena momentilta voidaan myöntää tukea jatkossa luonnonhoitohankkeisiin ja ympäristötukisopimuksiin metsälain 10 §:n kohteille. Muiden ympäristötukisopimusten (METSO-kohteet) tukemisesta joudutaan pitkälti luopumaan. Käytävissä olevilla määrärahoilla voidaan saavuttaa vain noin puolet METSO-ohjelmassa

talousmetsien monimuotoisuuden turvaamistölle asetetusta vähimmäistavoitteesta (82 000 ha vuoteen 2020 mennessä). Kokonaistavoitteiden saavuttamisen kannalta valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että myös maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla METSO-ohjelman toteutus turvataan mahdollisimman hyvin.

Panostaminen metsävaratiedon tehokkaaseen hyödyntämiseen ja sähköisiin palveluihin on strateginen valinta, jolla parannetaan Suomen metsäsektorin kilpailukykyä. Vasta perustetulle Suomen metsäkeskukselle tulee turvata riittävät resurssit, jotta alalle tärkeät kehityshankkeet voidaan toteuttaa ja saada hyödyt kaikkien toimijoiden käyttöön nopeasti. Erityisesti tämä on tärkeää Suomen metsäkeskuksen nykyisessä tilanteessa, kun uusi toimintamalli on vielä siinäajovaiheessa.

Metsäntutkimuksen merkitys metsäsektorin uudistumiselle sekä tutkimuksen strateginen rooli on kasvanut viime vuosina entisestään useasta eri syystä. Samanaikaisesti kuitenkin tutkimuksen resurssit ovat kaventuneet, vaikka nyt lisäsäästöjä ei ole osoitettu tutkimussektorille. Tänä päivänä kaivataan yhä kiivammin tutkimukselta uusia ratkaisuja ja toimintamalleja koko sektorille. Tutkimus on hyvin pitkäjänteistä toimintaa, ja tulokset näkyvät vuosien kuluessa.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Leppä /kesk
vpj. Lauri Heikkilä /ps
jäs. Heikki Autto /kok
Markku Eestilä /kok
Satu Haapanen /vihr
Lasse Hautala /kesk
Anne Kalmari /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Pirkko Mattila /ps

Jari Myllykoski /vas
Mats Nylund /r
Kari Rajamäki /sd
Janne Sankelo /kok
Arto Satonen /kok
Katja Taimela /sd
Reijo Tossavainen /ps
Tytti Tuppurainen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Maatalous on monin osin kannattavuuskriisissä. Olemme nyt tilanteessa, jossa maataloustuontia on enemmän kuin vientiä, mitä voidaan pitää huolestuttavana maan elintarvikeomavaraisuuden kannalta. Kuluttajahinnat ovat nousseet enemmän kuin tuottajahinnat, koska kaupan ja muiden välikäsien osuus on kasvanut liian suureksi.

Maatalouden kannattavuuskriisissä valtion kehysratkaisun tulee tukea maa- ja metsätalouden elinvoimaisuutta. Maatalouslomituksien, eläkkeisiin ja luopumistukijärjestelmään kohdistuvat leikkaukset heikentävät maatalousyrittäjien työssä jaksamista.

Kehysratkaisusta puuttuu maaseutuvaikutusten arviointi. Kuntauudistuksenkin vuoksi tämä olisi ollut välttämätöntä. Lisäksi yleisen maatalouspolitiikan uudistuksen ja budjettileikkausten vaikutusten arviointi on jäänyt liian vähälle huomiolle.

Metsätalouden kannalta on ongelmallista, että kotimaisen energiapuun käyttö ei toteudu siinä määrin kuin on toivottavaa. Turpeen käyttöä kotimaisena energialähteenä vaikeutetaan perusteettomasti. Maassamme on tuhansia turvetuotantoon ja metsäenergiaan panostaneita koneyrittäjiä. Kansantalouden kannalta on pidettävä huonona ratkaisuja, jotka eivät tue kotimaisen energian tuotannon ja käytön kasvua. Laki pienpuun energiatuesta ei ole voimassa, joten kotimaisen energiatuotannon lisäämiselle ei ole riittäviä edellytyksiä.

Luonnonsuojelussa ei saa tapahtua ylilyöntejä. Lisäksi on huomattava, että Natura 2000 -direktiivi on toteutettu maassamme ns. täyden suojelun periaatteella, joten suojeltua metsää on riittävästi. Talousmetsiemme käsittely ottaa huomioon riittävästi luontoarvot.

Petovahinkokorvauksista leikkaaminen vaarantaa porotaloutta. Sitä ei voida hyväksyä tilanteessa, jossa maamme rajojen välittömästi läheisyydestä on löydetty tarhattuja susia samaan aikaan kun tiedetään, että suurimmat petovahingot ovat Hallan ja Hossan paliskunnissa.

Sukupolvenvaihdokseen ja investointitukeen nykyisin vaadittava 15 000 euron tilatulon raja on liian korkea, ja se on pudotettava puoleen. Keskisuurilla ja pienemmilläkin tiloilla pitää olla mahdollisuus tehdä sukupolvenvaihdoksia ja investointeja, jotta maaseudun elinvoima säilyy eivätkä köyhemmät viljelijät joudu myymään maitaan alehintaan.

Lypsykarjataloudessa pitää niin ikään olla mahdollista tulevaisuudessakin aloittaa vaikka investoimalla vain 20 lehmän navettaan, jotta monimuotoiset tilat ovat mahdollisia myös Etelä-Suomessa, jossa tila voi lisäksi harjoittaa kasviviljelyä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella katsomme,

että valiokunnan ei olisi tullut hyväksyä valtioneuvoston antaman selonteon (VNS 1/2012 vp) sisältöä.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2012

Lauri Heikkilä /ps
Reijo Tossavainen /ps
Pirkko Mattila /ps

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Keskustan valiokuntaryhmä arvioi hallituksen kehysesitystä maaseudun vihreän talouden kasvun, työllisyyden ja vaihtotaseen näkökulmasta.

Keskusta ei hyväksy hallituksen linjaa, jonka mukaisesti hallitus kohdistaa maaseudun väestölle, viljelijöille ja metsänomistajille valtiontalouden vyönkiristykset moninkertaisina. Hallitus on kurittanut alkutuotannon kannattavuutta kaikissa tekemissään talousratkaisuisa: edellisessä kehysratkaisussa, valtion talousarviossa vuodelle 2012, "raamitupo"-ratkaisussa sekä ehdotuksessaan valtiontalouden kehyksiksi vuosille 2013—2016. Kaikkiin suomalaisiin kohdistuvien leikkausten, veron- ja maksujenkorotusten lisäksi hallitus kohdistaa jälleen suoria leikkauksia maa- ja metsätaloustuottajille.

Valtiontalouden kehyksiin vuosille 2013—2016 suunnitellut leikkaukset ovat ristiriidassa hallituksen ohjelman kanssa. Kehyksiin sisältyvät leikkaukset vaarantavat sekä suomalaisen ruoan tuotannon kannattavuuden, Suomen huoltovarmuuden ylläpitämisen, kansallisen metsäohjelman toteutumisen että sitoumukset uusiutuvan energian lisäämiseen.

Hallitusohjelmassa on sitouduttu esimerkiksi eduskunnan hyväksymän Suomen kansallisen ruokastrategian toteuttamiseen, tavoitteena on kaksinkertaistaa Suomen elintarviketalouden arvo vuoteen 2030 mennessä. Tästä huolimatta hallitus oleellisesti heikentää kotimaisen ruoantuotannon edellytyksiä kohdistamalla maatalouden merkittävät leikkaukset ja kustannusten korotukset maa- ja metsätalousministeriön, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä valtionvarainministeriön hallinnonaloille. Alkutuotannon kannattavuutta heikentävien suorien leikkausten lisäksi kehyselonteko sisältää useita toimenpiteitä, jotka tulevat oleellisesti kasvattamaan viljelijöiden ja metsänomistajien kustannus- ja verotaakkaa. Keskustan valiokuntaryhmä ei hyväksy hallituksen esityksiä, joilla nakeretaan pohjaa vihreältä

kasvulta. Kotimaisiin, uusiutuviin raaka-aineisiin perustuvan vihreän kasvun edellytyksiä pitää vahvistaa leikkausten sijaan. Kotimaisen ruoan, puutuotteiden ja uusiutuvan energian vihreällä kasvulla vahvistetaan kansantaloutta, työllisyyttä ja vaihtotasetta ja osaltaan turvataan näin myös valtiontaloudelle elintärkeän Suomen AAA-luottoluokituksen säilymistä.

Maa- ja metsätalouden kehysesityksessä ei ole otettu huomioon EU:n maatalouspolitiikan rahoituksen ja politiikan sisällön muuttumista vuodesta 2014 alkaen. Erityisesti maatalouden tukimäärärahojen alentaminen on nyt erittäin lyhytnäköistä, se on myös hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden vastaista. Hallitusohjelmassa todetaan, että maatalouden tukijärjestelmän kokonaisuus arvioidaan, kun päätökset EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksesta ovat tiedossa. Keskustan valiokuntaryhmä vaatii maatalouden tukimomenttien määrärahojen pitämistä vähintään ennallaan siihen saakka, kun ratkaisut CAP-uudistuksen sisällöstä ja rahoituksesta ovat tiedossa. Keskustan valiokuntaryhmä on huolissaan siitä, että esityksessä valtiontalouden kehyksiksi ei myöskään varauduta tilanteeseen, joka syntyy, jos EU:n Suomen maatalouteen kohdentama rahoitus vähenisi maatalouspolitiikan uudistuksessa.

Kehysehdotukseen sisältyvä kansallisten tukien leikkaus ei ole perusteltu. Tämä tukileikkaus myös vaarantaa mahdollisuudet hyvään neuvottelutulokseen Suomen neuvotellessa komission kanssa 141-tuen jatkamisen kestosta ja tukitasoista. Hallituksen toimilla vaarannetaan sekä 141-tuen jatko että pysyvän 142-tuen tukitasojen säilyminen nykyisellään.

Keskustan valiokuntaryhmä ei hyväksy maatalousyrittäjien luopumistukeen sekä maa- ja metsätalousyrittäjien eläkejärjestelmiin esitettyjä heikennyksiä ja leikkauksia. Hallitus ei ole huomionnut, että luopumistukijärjestelmän avulla turvataan ensisijaisesti maatalouselinkeinon jatkumista sekä maatalouden rakenteen parantu-

mista ja sitä kautta kotimaista elintarviketuotantoa. Erittäin huonosti harkittu on myös hallituksen esitys eläketurvan kartuttamisen kustannusten nostamisesta yrittäjille, kun samalla esityksellä hallitus suoraan leikkaa yrittäjien tuloja.

Hallitus ei toteuta hallitusohjelmaansa esittäessään leikkauksia maanviljelijöiden lomituspalveluihin. Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoitteita työssä jaksamisen, työhyvinvoinnin sekä työterveyden edistämisestä. Kehysehdotuksessaan hallitus kuitenkin esittää merkittäviä leikkauksia lomituspalveluihin, joiden avulla juuri edistetään hallituksen edellä mainittuja tavoitteita.

Maatalouden kehittämisrahaston pääomittamisen keskeyttäminen tarkoittaa pidemmällä aikajänteellä joko rahaston toimialan avustuksista luopumista tai velanottoa tulevaisuuden varoista. Jos rahastoa ei pääomiteta kehyskaudella 2013–2016, myöntövaltuus voi vuonna 2015 olla vain noin puolet vuoden 2011 tasosta. Makeravarojen väheneminen vaarantaa myös mahdollisuudet muuttaa rakennetukia niin, että myös nykykriteerejä pienemmät maatilat pääsisivät tukien piiriin. Keskustan valiokuntaryhmä ei hyväksy hallituksen nykyistä linjausta, jossa hallitus pidättäytyy Makeran pääomittamisesta eikä kerro mitä hallitusohjelman kirjaus Makeran jatkon arvioinnista tarkoittaa. Keskustan valiokuntaryhmä vaatii, että hallitus kertoo suunnitelmansa Makeran toimialaan kuuluvien toimintojen jatkosta jo hyvissä ajoin ennen kuin nykyiset varat on käytetty.

Sitoumusten ja tekojen räikeä ristiriita näkyy myös hallituksen tavoitteessa uusiutuvan energian osuuden nostamisessa 38 prosenttiin ja energiatuotannon monipuolistamisesta. Pienpuuenergian tukijärjestelmän toteutumattomuuden vuoksi keskustan valiokuntaryhmä vaatii pienpuuenergiatukeen varattujen 17 miljoonan euron siirtämistä käytettäväksi kokonaisuudessaan KEMERA-järjestelmän kautta.

Keskustan valiokuntaryhmä korostaa, että kansantaloudellinen etumme vaatii KEMERAN rahoituksen turvaamista, jotta tulevinakin vuosi-

kymmeninä markkinoille tulevan raaka-ainetarjonnan määrä ja laatu saavuttavat tarvittavan tason.

Maa- ja metsätalouteen kohdistetuilla leikkauksilla ei ole kansantaloudellisia perusteita. Sektorin työvaltaisesta luonteesta johtuen sekä määrärahojen lisäysten että leikkausten vaikutukset aluetalouteen ovat moninkertaiset valtion käyttämiin määrärahoihin nähden. Esimerkiksi valtion rahoitusosuus tuettavissa metsätaloustöissä on vain noin 25 prosenttia. Näin yhden tukieuron työllistävä vaikutus nelinkertaistuu metsänomistajien omarahoituksen myötä. Keskustan valiokuntaryhmä haluaa kiinnittää erityistä huomiota siihen, että valtion saamat suorat ja välilliset verotulot Kemera-tuella tehtävistä toimenpiteistä ovat erittäin merkittävät ja usein jopa ylittävät Kemera-tuen tason.

Keskustan valiokuntaryhmä vaatii hallitukselta pikaisia toimenpiteitä ruoan alkuperämerkintöjen parantamiseksi. Alkuperämerkintöjen selkeys vahvistaisi kuluttajien oikeusturvaa ja helpottaisi kotimaisia elintarvikkeita haluavien kuluttajien valintoja. Kasvanut kiinnostus ruoan alkuperästä yhdessä selkeiden alkuperämerkintöjen kanssa lisäisi elintarvikeketjun läpinäkyvyyttä sekä elintarvikemarkkinoiden oikeudenmukaisuutta. Parantuneet tiedot elintarvikeketjun toiminnasta mahdollistaisivat oikeudenmukaisemman tulonjaon ketjun sisällä, tämä vahvistaisi viljelijöiden mahdollisuuksia saada tuotteistaan nykyistä oikeudenmukaisemmat ja kannattavammat tuottajahinnat. Keskustan valiokuntaryhmä korostaa, että alkuperämerkintöjen parantamisesta ei koidu valtiolle merkittäviä kustannuksia, sen sijaan merkintöjen parantamisella ja tuottajien aseman vahvistamisella on valtiontaloutta vahvistava vaikutus.

Keskustan valiokuntaryhmä vaatii, että hallitus muuttaa linjaansa ja alkaa noudattamaan eduskunnan yksimielistä päätöstä maaseutuvaiikutusten arvioinnin suorittamisesta kaikkien maaseutuun kohdistuvien merkittävien toimenpiteiden tai päätösten yhteydessä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella katsomme,

että valtiovarainvaliokunnan tulisi ottaa mietintöä päättäessään huomioon eriävässä mielipiteessä esitetyt näkökohdat, joiden perusteella hallitus on

oleellisesti heikentämässä kannattavan maa- ja metsätalouden toimintaedellytyksiä ja joiden perusteella on todettavissa, etteivät maa- ja metsätalouden pääluokalle ehdotetut valtiontalouden kehykset vuosille 2013—2016 mahdollista hallitusohjelman toteuttamista.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2012

Lasse Hautala /kesk
Anne Kalmari /kesk

Timo V. Korhonen /kesk
Jari Leppä /kesk